

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Twee zelve

19 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van het onderscheid dat een mens volgens Locke zijn identiteit ontleent aan zijn functionele organisatie en een persoon aan het bewustzijn van zichzelf als een denkend wezen / de bewuste herinneringen aan zijn vroegere zelf 1
- een uitleg dat de veranderende herinneringen uit tekst 5 er volgens Locke niet toe leiden dat je een andere persoon wordt omdat de herinneringen aan een vroeger 'zelf' al voor identiteit zorgen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Locke is een mens een dier met een menselijke vorm. Het is een levend lichaam. Om te bepalen of het menselijk is doet het er volgens Locke niet zoveel toe welke geestelijke activiteit in dat lichaam plaatsvindt. Maar om een persoon te zijn moet een mens zich ook bewust zijn van zichzelf als een redelijk wezen of bewuste herinneringen aan zijn vroegere zelf hebben 1
- Omdat je nog steeds weet dat je in het verleden afspraakjes hebt gehad, en met wie en waar, ben je volgens Locke nog steeds dezelfde persoon. Deze herinneringen zijn namelijk een noodzakelijke en voldoende voorwaarde om te kunnen zeggen dat je dezelfde persoon bent. Dat die herinneringen zijn veranderd is niet erg, dat je herinneringen hebt aan je vroegere zelf, maakt dat je nog steeds kunt zeggen dat je dezelfde persoon bent als toen 1

20 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een weergave van Humes sceptische argumentatie dat er geen stabiel zelf bestaat: alle ideeën, dus ook dat van een stabiel zelf, moeten herleidbaar zijn tot een ervaring, maar we ervaren slechts vluchtige percepties, dus is er geen stabiel en voortdurend zelf.

voorbeeld van een goed antwoord:

Humes empirisme vereist dat alle kennis voortkomt uit de waarneming. Dus om van een zelf te kunnen spreken, moet dat zelf ook worden waargenomen. Maar volgens Hume nemen we geen zelf waar, alleen maar losse gevoelens zoals pijn of genot en honger en vermoeidheid enzovoort. Al deze ervaringen komen en gaan, en er wordt nooit iets ervaren wat altijd hetzelfde blijft, dus is er geen zelf.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat de geest met een theater te vergelijken is omdat er geen eenheid is, maar er – net als in tekst 5 – slechts losse en veranderlijke percepties bestaan.

voorbeeld van een goed antwoord:

Hume vergelijkt de geest met een theater omdat in de geest, net als in het theater, losse percepties elkaar onsamenhangend opvolgen. Dit sluit aan bij de transformatie van het geluk in tekst 5, omdat dit geluk opeens omslaat in iets vreselijks en iets heel anders wordt. Volgens Hume is dit precies wat er in het theater van de geest gebeurt en is er niets wat hetzelfde blijft.

22 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg van Morans deliberatietheorie dat zelfkennis moet worden geformuleerd in termen van wereldkennis over wat een goede partner is, waarbij je jezelf als de hoogste autoriteit beschouwt om rationeel te oordelen.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens Moran krijgen we zelfkennis niet door interpretatie, maar door onszelf als hoogste autoriteit te nemen bij het rationeel beoordelen van onze mentale toestanden. Bij zelfkennis moet je niet naar binnen kijken – omdat het niet om een passieve waarneming van je gevoelens gaat –, maar naar buiten om een redelijke afweging te maken wat een goede partner is. Deze deliberatie kan alleen door jouzelf gedaan worden.

23 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave dat een impliciet oordeel een overtuiging is waarvan je je niet bewust bent, maar die wel je gedrag beïnvloedt 1
- een uitleg met een voorbeeld dat een impliciet oordeel de rationele deliberatie over partnerkeuze bemoeilijkt 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Impliciete oordelen of stereotypen zijn overtuigingen waarvan je je niet bewust bent, maar die je gedrag wel beïnvloeden 1
- Bij de keuze voor een partner kun je bijvoorbeeld onbewust, vanwege je opvoeding of omgeving, van oordeel zijn dat alleen partners van het andere geslacht voor jou in aanmerking komen, waardoor je jezelf verhindert om ooit uit de kast te komen. Dit impliciete oordeel beïnvloedt dan jouw eerste-persoonsautoriteit 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat Bakers en Kahnemans opvatting over persoonlijke identiteit met elkaar vergelijkbaar zijn voor zover beide opvattingen stellen dat de ene identiteit niet mogelijk is zonder de andere: zonder ervarend zelf is er volgens Kahneman niets om verhalen over te vertellen en zonder numerieke identiteit is er volgens Baker geen zelfnarratief mogelijk.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens Kahneman hebben we niet één zelf, maar twee. Het terugblikkende zelf karakteriseert en herinnert zich vroegere ervaringen. Maar dit terugblikkende zelf kan pas bestaan als eerst ook het ervarende zelf bestaat. Het zelfnarratief door het terugblikkende zelf is dus maar de helft van het verhaal en valt niet samen met de persoonlijke identiteit. Dit is vergelijkbaar met de opvatting van Baker dat je eerst iemand moet zijn voordat je een verhaal over jezelf kunt vertellen. Volgens Baker gaat de numerieke identiteit van een persoon vooraf aan de karakterisatievraag.

25 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat een argumentatie of de geheugenpil een bedreiging vormt voor de menselijke identiteit met:

- een eigen opvatting van de natuur van de mens 1
- de rol van de twee zelden in tekst 6 1
- het onderscheid tussen genezen en verbeteren bij mensverbeteringstechnieken 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Ik denk dat de mens een uitvinder is. Het zit volgens mij in de aard van de mens om zichzelf en zijn verhouding met de wereld voortdurend opnieuw uit te vinden. De mens is rusteloos, onbepaald en nooit af. Ik denk daarom dat de geheugenpil geen bedreiging is voor onze menselijke identiteit. Het is er eerder een versterking van 1
- Zoals Kahneman in tekst 6 aangeeft, worden onze ervaringen al veranderd door ons terugblikkende zelf, dat de herinneringen en verhalen maakt die bepalen wie we zijn. Die verhalen worden al bepaald door een selectie en verdraaiing van onze ervaringen. De mogelijkheid om de vervelende ervaringen uit je geest te wissen zie ik niet als een bedreiging, maar als een uitbreiding van de mogelijkheden die we al hebben. Ik zie de pil daarom als een nuttige uitvinding 1
- Daar zou je tegenin kunnen brengen dat bij genezen de menselijke identiteit intact blijft, terwijl dat bij mensverbetering niet zo is. Maar juist bij mensverbetering is het niet altijd duidelijk wanneer zieke mensen genezen, en gezonde mensen verbeterd worden. Het verschil in grootte van het probleem bij een oorlogstrauma en bij een slechte vakantie is duidelijk, maar in beide gevallen gaat het om het verhelpen van pijnlijke ervaringen. Het is niet zomaar duidelijk dat er in het ene geval sprake is van genezen en in het andere van verbeteren 1

of

- Ik zie de mens als belichaming van wijsheid. In het menselijke DNA is de levenservaring van vele generaties opgeslagen en vertaald naar instincten die ons de goede keuzes helpen maken. Ik denk dat de geheugenpil daarom een bedreiging is voor onze menselijke identiteit 1
- Zoals Kahneman in tekst 6 uitlegt gaat er niet één zelf op vakantie, maar zijn het er twee. Het is belangrijk dat die twee zelden hun natuurlijke proces kunnen volgen om een identiteit tot stand te brengen. Door het nemen van een geheugenpil maak je het verschil tussen het ervarende zelf en het terugblikkende zelf groter. En daarmee maak je de kans dat de twee zelden goed op elkaar aansluiten, en tot een stabiel zelf komen, juist kleiner. Ik denk dat het niet goed is om ervaringen te wissen, want dat verstoort ons vermogen om op lange termijn goede keuzes te maken 1
- Bij een oorlogstrauma is het natuurlijke proces tussen de twee zelden zo verstoord geraakt dat het iemands persoonlijke identiteit aantast. Zo iemand kan niet meer normaal leven en moet worden genezen. De geheugenpil toepassen bij slechte ervaringen door een vervelende vakantie is iets anders. Dan baal je, maar je kunt er prima mee leven. Je komt niet in een identiteitscrisis terecht. Je zou je persoonlijke identiteit juist kunnen versterken. Een geheugenpil haalt ervaringen en herinneringen weg die belangrijk zijn voor je persoonlijke identiteit. Van een beetje balen word je niet minder, het is misschien zelfs wel gezond 1